

Резюме на монографичен труд „Несъзнаваните аналогии: как съпоставяме реляционно сходни неща, без да осъзнаваме това“, автор Пенка Христова, изд. на НБУ, 2017г.

Книгата развива тезата, че съпоставянето на реляционно сходна информация е сам по себе си когнитивно евтин процес. Реляционната сложност (т.е. броя на съпоставяните релации), нуждата от работна памет за интегриране на реляционната информация в обща структура от взаимосвързани обекти и експлицитното изискване за съпоставяне по аналогия могат сами по-себе си да направят този процес ресурсоемък.

Съвпадение е, че изследванията върху несъзнаваните и непреднамерени аналогии разчитат по-често на разсъждения с по-прости структури като една релация с два аргумента. Изследванията пък с експлицитна инструкция за съпоставяне по аналогия, често изискват съпоставяне на реляционно по-сложни структури. Това не бива да е повод за определянето на несъзнаваните и непреднамерени реляционни разсъждения като процеси от Тип 1, а на експлицитните аналогии като процес от Тип 2. В монографията оспорвам това разбиране с логически аргументи и емпирични данни. Представям експериментални изследвания, които показват, че аналогиите могат да са автономни, когнитивно „леки“ и несъзнавани, поради което могат да се причислят по-скоро към Тип 1, отколкото към Тип 2 процес. Предлагам алтернативна интерпретация на изследванията, които подкрепят хипотезата, че аналогиите са Тип 2 процес, а когнитивно „леките“ реляционни разсъждения са по-скоро продукт на реляционен прайминг. Привеждам логически аргументи за нуждата от едномодален вместо дихотомен подход към аналогиите.

Книгата е структурирана в шест глави, предговор и заключение. Използваната литература включва 168 източника, включително такива, които съм публикувала самостоятелно или в съавторство с колеги и със студенти от НБУ.

В Глава 1 се дефинира мисленето по аналогия и са представени основните емпирични данни от изследванията върху аналозиите и основните критерии за разграничаване на аналозиите в различни видове.

В Глава 2 са представени изследванията върху спонтанни аналогии, които дават основание да се приеме, че аналозиите са процес, който често използваме в ежедневието си, при това без да имаме предварително намерение или спомен за направените аналогии.

В Глава 3 се представят аргументите в полза на хипотезата, че аналозиите са базов когнитивен процес и се обръща внимание на някои важни разминавания в разбирането на различните изследователи, които споделят тази гледна точка.

В Глава 4 е представена дихотомията Тип 1 и 2 процеси и аргументите за аналозиите като процес от Тип 2.

В Глава 5 се излагат аргументите за аналозиите като процес от Тип 1 и се представят основните експериментални изследвания, които демонстрират възможността хората да правят несъзнавани аналогии.

В Глава 6 се защитава гледната точка, че аналозиите се вписват по-смислено в едномодалния отколкото в дихотомния подход към когнитивните процеси, при който не се поставя рязка граница между процесите въз основа на тяхната автономност и зависимост от ресурсите на работната памет.

В заключителната Глава 7 се обобщават аргументите в полза на хипотезата, че аналозиите могат да са когнитивно „леки“ и несъзнавани, а наличните емпирични данни не ни дават основание да се отхвърлим тази възможност.